

04.11.2021.
Nr. 3.6/2021-130

Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centram
sabiedriba@lvgmc.lv

Par priekšlikumiem Daugavas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plāna un plūdu riska pārvaldības plāna 2022.-2027. gadam projekta pilnveidošanai

Atsaucoties uz Jūsu 01.11.2021. vēstuli Nr. 1-2/1561, sniedzam savus piedāvājumus plānu teksta un Plūdu pārvaldības pasākumu programmas pilnveidošanai:

1. Daugavas baseina plānā iekļaut pasākumu “A.5.4. Plūdu riska kritēriju noteikšanai un novērtēšanai izmantotās metodikas¹ aktualizēšana”.

Ņemot vērā UBAP struktūru, pasākums iekļaujams kā *Nacionāla mēroga papildu pasākums Daugavas upju baseinu apgabalā pie rīcības virziena A5: Dažādas darbības upju baseinu apsaimniekošanas plānu kvalitātes uzlabošanai*. Šis pasākums iekļaujams arī pārējo upju baseinu plānos līdzīgi kā citi šī rīcības virziena pasākumi (piemēram, A5.3. *Apkopot ziņas, kāda informācija pietrūka/nebija pieejama upju baseinu apsaimniekošanas plānu 2022. -2027. g. izstrādes laikā, sastādīt plānu un veikt nepieciešamās rīcības precīzākas un detalizētākas informācijas ieguvei nākamo apsaimniekošanas plānu izstrādes vajadzībām*).

Izpildes termiņš: 2024. g. (lai nākamā perioda plānu izstrādē būtu iespējams izmantot aktualizēto metodiku; iespējams, atbilstoši aktualizētajai metodikai varētu precizēt arī diskutablāko šī perioda pasākumu prioritātes un mērķus).

Atbildīgā institūcija un iesaistītās institūcijas: LVGMC un VARAM, DAP.

Pasākuma izpildes rezultāts: Kritēriji un metodika plūdu risku mazināšanas pasākumu izvērtēšanai aktualizēti, izvērtējot un ņemot vērā īpaši aizsargājamo dabas teritoriju, dabisko un daļēji dabisko biotopu un zaļās infrastruktūras teritoriju, tostarp zālāju un meža zemes lomu plūdu pārvaldībā. Definēti kritēriji applūstošo (tostarp zaļās infrastruktūras teritoriju) un plūdu apdraudēto (pret plūdiem aizsargājamu) neapbūvēto platību nodalīšanai.

Finansējums: LVGMC budžets, projektu (tostarp LVAF) finansējums.

Pasākuma īstenošanai izmantojamie dati un informācija: DAP dabas datu pārvaldības sistēma “Ozols” (informācija par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, ES nozīmes biotopu sastopamību, ĪADT plānotajiem apsaimniekošanas pasākumiem); ĪADT dabas aizsardzības plāni, TAPIS un pašvaldību teritoriju plānojumi (applūstošās teritorijas), LAD dati (lauku bloki un atbalstam pieteiktās kultūras), VMD mežu valsts reģistrs (meža zemes), Zemgales reģionālais ainavas un

¹ SIA ISMADE 2015. Kritēriji un metodika plūdu risku mazināšanas pasākumu izvērtēšanai.
ftp://ftp2.meteo.lv/Udens/Informacija/62%20Kriteriji_metodika_pludu_riska_izvertesana.pdf

zaļās infrastruktūras plāns 2020.-2027. gadam (apstiprināts 2020. gada 21. janvārī Zemgales plānošanas reģiona Attīstības padomes sēdē, lēmums Nr.141, prot. Nr.31, SIA Delta Kompānija 2019. Zemgales reģionālais ainavas un zaļās infrastruktūras plāns 2020.-2027.gadam. https://latlit.eu/wp-content/uploads/2018/06/Zemgales-reg-ain-un-ZI-plans_2020-2027_apstiprinats.pdf), u.c.

Aktualizējot metodiku, jāņem vērā arī Aizsargjoslu likumā un MK noteikumos Nr. 406 (03.06.2008.) “Virszemes ūdensobjektu aizsargjoslu noteikšanas metodika” noteiktās prasības attiecībā uz applūstošo teritoriju noteikšanu (iekļauj teritorijas ar 10 % applūduma varbūtību vai pēc pazīmēm dabā noteiktās teritorijas) un būvniecības ierobežojumiem tajās (būvniecība applūstošajās teritorijās aizliegta, izņemot Aizsargjoslu likumā uzskaitītās būves).

2. Precizēt 8.C.1. *Preventīvi, gatavības un aizsardzības pasākumi nacionālas nozīmes plūdu riska teritorijās* tabulā iekļautos Lubānas zemienē plānotos plūdu riska mazināšanas pasākumus un to aprakstus:

2.1. Pasākumus 4.2. *Pededzes kanāla aizsargdambja atjaunošana* un 4.9. *Pededzes kanāla atjaunošana* aizstāt ar pasākumu “**Pededzes lejtecēs dabiskā hidroloģiskā režīma atjaunošanas izvērtēšana un īstenošana**”, kas atbilst Lubāna mitrāja dabas aizsardzības plāna izstrādei dotajiem uzdevumiem.

Nozīmīgums:

Nepieciešams optimāli sabalansēt dabas lieguma “Lubāna mitrājs” un piegulošo saimniecisko teritoriju apsaimniekošanas mērķus.

Nepieciešams izvērtēt un izmantot dabas lieguma teritorijas un piegulošo meža zemju un zālāju teritoriju potenciālu kā zaļās infrastruktūras teritorijām Lubāna zemienes plūdu pārvaldībā.

Plūdu risku mazināšanas mērķi:

Izvērtēt ES nozīmes biotopu un sugu dzīvotņu apsaimniekošanai un saimniecisko interešu nodrošināšanai nepieciešamo hidroloģisko režīmu Pededzes lejtecē un ar to saistītajās teritorijās, tostarp pamatojot un izvirzot prioritātes, kā arī nosakot pieļaujamo applūstošo teritoriju platību un applūšanas ilgumu.

Ņemt vērā dabas lieguma “Lubāna mitrājs” dabas aizsardzības plānā veiktās izpētes u.c. pētījumu rezultātus, kā arī nepieciešamības gadījumā veikt papildu pētījumus, lai pamatotu un ieteiktu Pededzei, Pededzes kanālam, Vecpededzei, Pededzes kanāla aizsargdambim, kā arī teritorijā ietilpstošajām pārējām meliorācijas būvēm nepieciešamos apsaimniekošanas pasākumus.

Platības, kuru applūšana ir vēlama vai pieļaujama, paredzēt kā “zaļās infrastruktūras” teritorijas.

Īstenot izpētes rezultātā ieteiktos apsaimniekošanas pasākumus.

Atbildīgās institūcijas: ZMNĪ, DAP.

Izpildes laiks: 2023.-2027.

Finansējuma avots: ES fondi.

Orientējošas izmaksas: nosakāmas, ņemot vērā dabas aizsardzības plāna izstrādei veiktās hidroloģiskās izpētes un līdzvērtīgu teritoriju hidroloģiskās modelēšanas un hidroloģiskā režīma atjaunošanas pasākumu izmaksas. (Pededzes kanāla un tā aizsargdambja atjaunošanai bija minēti attiecīgi 0,72 un 0,5 milj. euro.)

2.2. Papildināt pasākuma **4.1. Dziļāunes poldera aizsargdambja D-1 atjaunošana** aprakstu šajās kategorijās:

Nozīmīgums:

Polderis atrodas blakus dabas liegumam "Lubāna mitrājs", daļa poldera teritorijas ietilpst dabas liegumā un to aizņem galvenokārt zālāji.

Plūdu risku mazināšanas mērķi:

- Detāli izvērtēt un pamatot dambja funkcijas nodrošināšanai nepieciešamo darbu apjomu, ņemot vērā dabas liegumā esošās poldera daļas apsaimniekošanas mērķus un ietekmi uz dabas lieguma teritoriju;
- izvērtēt alternatīvu, kas pieļauj poldera teritorijas daļēju applūšanu.

Izteiktā šādā redakcijā: - atjaunot dambja ķermeni, augstumu un nogāzes atbilstoši veiktā izvērtējuma rezultātam.

No plūdu risku mazināšanas mērķiem svītrot "būvēt putnu vērošanas platformu" un "nodrošināt dabas lieguma "Bērzpils purvs" biotopu aizsardzību", kas nav saistīts ar šo mērķu sasniegšanu.

2.3. Papildināt pasākuma **4.3. Lubāna ezera Austrumu dambja atjaunošana** aprakstu šajās kategorijās:

Nozīmīgums:

Dambis atrodas dabas lieguma teritorijā un tieši ietekmē (aizsargā no applūšanas) dabas lieguma zonas (267 ha), dabas parka zonas (196 ha) un neitrālās zonas (3 ha) teritorijas.

Platības, kuru applūšana ir vēlama vai pieļaujama, iespējams izmantot kā "zaļās infrastruktūras" teritorijas.

Plūdu risku mazināšanas mērķi:

- Veikt dambja atjaunošanas ietekmes uz *Natura 2000* teritoriju izvērtējumu;
- izvērtēt alternatīvas atjaunot applūstošu Lubāna ezera palieni Austrumu dambja ietekmētajā teritorijā, nodrošinot Īdeņas apbūves un autoceļa V573 Nagļi-Īdeņi aizsardzību pret plūdiem, ietekmi uz vidi un sociālekonomisko ietekmi.

Izteikt šādā redakcijā: - atjaunot dambja ķermeni (t.sk. nogāzes un nobrauktuves) vai/un applūstošu palieni atbilstoši veiktā izvērtējuma rezultātam.

No plūdu risku mazināšanas mērķiem svītrot "Aizsargāt no applūšanas 35 000 ha lauksaimniecības zemes;" "nostiprināt nogāzes (3.97 km garumā) ar vides pieejamību", "izbūvēt nobrauktuves", "būvēt putnu vērošanas platformu", "nodrošināt dabas lieguma "Lubānas mitrājs" biotopu aizsardzību".

Vēršam uzmanību, ka nav pieļaujams plānot pasākuma aprakstā norādītās orientējoši 3,61 miljonus euro investīcijas bez vispusīga ietekmes uz vidi un sociālekonomiskās ietekmes izvērtējuma, ņemot vērā dambja atrašanās vietu un tā aizsargātās platības, un potenciāli iespējamās alternatīvas.

2.4. Pasākuma **4.4. Maltas-Rēzeknes kanāla aizsargdambja D-2 atjaunošana** aprakstā svītrot "nodrošināt dabas lieguma "Lubānas mitrājs" biotopu aizsardzību", jo ar dambja atjaunošanu nav iespējams nodrošināt dabas lieguma ES nozīmes biotopu aizsardzību.

2.5. Pasākumu **4.6. Vecmaltas upes atjaunošana, 4.8. Bolupes upes atjaunošana, 5.0. Ičas upes atjaunošana** aprakstos:

1) Sadaļu "Nozīmīgums" papildināt šādā redakcijā:

- ūdenstece posms atrodas dabas liegumā “Lubāna mitrājs”,
- platības, kuru applūšana ir vēlama vai pieļaujama, iespējams izmantot kā “zaļās infrastruktūras” teritorijas.

Šajā sadaļā precizēt, ka “gultne aizaugusi ar ūdensaugiem”, svītrot “intensīvi”.

2) Sadaļu “Plūdu risku mazināšanas mērķi” papildināt ar:

- “izvērtēt ūdenstece un tai piegulošās dabas lieguma teritorijas un ES nozīmes biotopu aizsardzības un apsaimniekošanas mērķu sasniegšanai, kā arī ietekmēto saimniecisko teritoriju apsaimniekošanai nepieciešamo hidroloģisko režīmu, un darbu apjomu plānot atbilstoši izvērtējuma rezultātiem.”
- “saglabāt ES nozīmes biotopus, ūdenstece sīklīkumainību u.c. dabiskai ūdenstecei raksturīgus elementus, mozaīkveida apaugumu (kokus, koku grupas, mežu) ūdenstece krastos;
- “nodrošināt ūdenstece ietekmēto saimniecisko platību apsaimniekošanu, kā arī veicināt ūdensteču dabisko un dabas liegumā esošo teritoriju dabiskā hidroloģiskā režīma atjaunošanos.”

Šajā sadaļā svītrot “Samazināt Lubānas zemienes applūstošo teritoriju platību vismaz par 50%”, jo šāds mērķis nav attiecināms konkrēti uz katru pasākumu atsevišķi.

2.5. Pasākuma 4.7. *Īdeņas kanāla atjaunošana* aprakstā:

1) Sadaļu “Nozīmīgums” papildināt šādā redakcijā:

- ūdenstece atrodas dabas liegumā “Lubāna mitrājs”,
- platības, kuru applūšana ir vēlama vai pieļaujama, iespējams izmantot kā “zaļās infrastruktūras” teritorijas.

Šajā sadaļā precizēt, ka “gultne aizaugusi ar ūdensaugiem”, svītrot “intensīvi”.

2) Sadaļu “Plūdu risku mazināšanas mērķi” papildināt ar:

- “izvērtēt ūdenstece un tai piegulošās dabas lieguma teritorijas un ES nozīmes biotopu aizsardzības un apsaimniekošanas mērķu sasniegšanai, kā arī ietekmēto saimniecisko teritoriju apsaimniekošanai nepieciešamo hidroloģisko režīmu un darbu apjomu plānot atbilstoši izvērtējuma rezultātiem.”
- “saglabāt ES nozīmes biotopus, dabiskai ūdenstecei raksturīgus elementus, kā arī mozaīkveida apaugumu (kokus, koku grupas, mežu) ūdenstece krastos;
- “nodrošināt ūdenstece ietekmēto saimniecisko platību apsaimniekošanu, kā arī veicināt ūdenstece dabisko un dabas liegumā esošo teritoriju dabiskā hidroloģiskā režīma atjaunošanos.”

Šajā sadaļā svītrot “Samazināt Lubānas zemienes applūstošo teritoriju platību vismaz par 50%”, jo šāds mērķis nav attiecināms uz šo pasākumu individuāli.

3. Priekšlikums tabulā 8.C.1. *Preventīvi, gatavības un aizsardzības pasākumi nacionālas nozīmes plūdu riska teritorijās* mainīt pasākumu numerāciju, atsevišķi numurējot kopīgos pasākumus (1.1.-1.x), un pasākumus konkrētās nacionālas nozīmes plūdu riska teritorijās (piemēram, Rīgas HES pasākums – 2.1., Ķeguma HES – 3.1., Pļaviņu HES – 4.1., Daugavpils pilsēta 5.1.-5.2. utt.). Šāda pasākumu numerācija būtu pārskatāmāka, jo pašlaik nav saprotams, kādēļ pasākumi netiek numurēti 1.1.-1.x, bet numerācija mainās ik pa 10 pasākumiem.

Ar cieņu

Ģirts Strazdiņš, Latvijas Dabas fonda direktors

L. Enģele, lelde.engele@inbox.lv, t. 26102617

ŠIS DOKUMENTS IR ELEKTRONISKI PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN
SATUR LAIKA ZĪMOGU